

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/46/46/96

STARA I NOWA KONSTYTUCJA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MARZEC '96

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Polska jest jednym z nielicznych państw wychodzących z komunizmu, które wciąż nie ma jednolitego aktu prawnego, jakim jest konstytucja państwa. Na naszą ustawę zasadniczą składa się mała konstytucja, określająca uprawnienia i wzajemne relacje między najwyższymi organami władzy oraz w części konstytucja uchwalona w czasie rządów Bieruta - z późniejszymi poprawkami.

Opinie społeczne o starej konstytucji i pracach nad nowym projektem były jednym z tematów sondażu, przeprowadzonego w przededniu wyborów prezydenckich¹. Porównanie jego wyników z wynikami badań z końca 1993 roku pozwoli prześledzić zmiany opinii społeczeństwa w tej kwestii

POSTRZEGANIE OBOWIĄZUJĄCEJ KONSTYTUCJI

Obecne rozwiązania konstytucyjne były już nieraz krytykowane, wielokrotnie również ujawniała się nieprecyzyjność obowiązujących uregulowań. Niedookreśloność postanowień małej konstytucji niejednokrotnie była wykorzystywana w sporach na najwyższych szczeblach władzy. Jednak od roku 1993 nie zaobserwowano wzrostu niezadowolenia z istniejącego stanu rzeczy, lecz wyraźny wzrost obojętności, wyrażający się zwiększeniem liczby osób deklarujących ją wprost lub nie potrafiących zająć stanowiska w omawianej sprawie. Postępujące zubożenie w tej kwestii wydaje się związane z niższą wagą przywiązywaną obecnie do sprawy konstytucji, a to z kolei - jak można przypuszczać - z przeciągającymi się pracami nad trwałymi uregulowaniami tej kwestii. Osoby zadowolone z obecnej konstytucji stanowią 17% ogółu badanych; niezadowolonych jest dwa razy więcej (34%).

---

¹ Badanie „Poglądy społeczeństwa polskiego na podstawowe kwestie ustrojowe” przeprowadzono - **na zlecenie Urzędu Rady Ministrów** - w dniach 26-29 października '95 na reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności kraju (N=1281).

Tabela 1

w procentach

Czy jest Pan(i) zadowolony(a) czy też niezadowolony(a) z konstytucji, która obowiązuje dziś w Polsce?	XI '93	X '95
Jestem zadowolony(a)	26	17
Jestem niezadowolony(a)	42	34
Jest mi to obojętne	13	20
Trudno powiedzieć	19	29

W pytaniu otwartym zapytaliśmy respondentów o powody, dla których są zadowoleni bądź niezadowoleni z obowiązującej konstytucji. Ogólnie można powiedzieć, że uzasadnienia postawy negatywnej - niezadowolenia z obecnej ustawy zasadniczej - są treściowo bogatsze niż uzasadnienia wymieniane jako powody zadowolenia. Można sądzić, że wady obecnej konstytucji są dość dobrze znane, a badani częściej niż na zalety zwracają uwagę na jej istotne braki oraz ich konsekwencje.

Respondenci niezadowoleni z istniejącej konstytucji najczęściej stwierdzali, iż jest ona przestarzała, nie pasuje do współczesnych realiów (27%). Nazywano ją konstytucją komunistyczną, stalinowską (8%). Pojawiały się też głosy, iż jest ona niedemokratyczna, nie zapewnia demokracji.

Niemal równie często jak na nieadekwatność konstytucji zwracano uwagę, iż obowiązująca ustawa zasadnicza jest nieprecyzyjna, umożliwia dowolne interpretacje (24%), źle reguluje stosunki między najwyższymi organami państwa (6%) i jest niezrozumiała (5%). Częstość tych uzasadnień wyraźnie wzrosła w ciągu ostatnich dwóch lat - zapewne z powodu obserwowanych przypadków naganiania prawa przez polityków, np. w postaci opisywanego przez publicystów zjawiska „falandyzacji prawa”.

Stosunkowo liczne były również zarzuty co do braku uregulowań dotyczących obowiązków państwa wobec obywatela, a szczególnie niedostatków w wypełnianiu „opiekuńczych” funkcji państwa. Dla 7% przyczyną niezadowolenia z konstytucji jest odczuwalny brak gwarancji socjalnych oraz zbyt mała dbałość państwa o położenie materialne obywateli, w tym także niskie emerytury, bezrobocie itp. (6%). Niemal co dziesiąty z niezadowolonych wyraża dezaprobatę obowiązującej konstytucji, ponieważ - jego zdaniem - w Polsce prawo nie jest jednakowe dla wszystkich, usankcjonowane jest w tym zakresie istnienie różnego rodzaju nierówności: *niektóre grupy społeczne mają za duże, a inne za małe prawa.*

Zalet konstytucji upatruje się przede wszystkim w gwarantowaniu przez nią podstawowych praw obywatelskich. Zwraca na to uwagę jedna czwarta (25%) zadowolonych z jej kształtu. Dla jednej piątej zaś (21%) zaletą konstytucji jest sam fakt jej istnienia, a co za tym idzie - wprowadzenie podstawowego ładu prawnego w państwie. Co piąty ankietowany z tej grupy wyraża jej ogólną aprobatę, stwierdzając, że jest *dobra, niezła*.

Najbardziej krytyczni wobec istniejącej konstytucji są ludzie z wyższym wykształceniem, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, a także osoby zainteresowane polityką oraz określające swoje poglądy jako pravicowe². Co ciekawe, z drugiej strony negatywnemu nastawieniu do obowiązującej konstytucji sprzyja również słaba religijność i laicki światopogląd.

Stosunkowo najmniej zastrzeżeń wobec obowiązującej dziś ustawy zasadniczej mają ludzie młodzi, uczniowie i studenci, a także pracownicy sfery budżetowej. Obojętny stosunek do niej najczęściej cechuje natomiast osoby starsze, słabo wykształcone, nie znające się na polityce i nie interesujące się nią. W dużo większym stopniu *désintéressement* wobec tej problematyki skłonni są zgłaszać mieszkańcy wsi niż miast. Postawa ta właściwa jest przede wszystkim rolnikom - 38% badanych przedstawicieli tej grupy wyraża całkowitą obojętność wobec sprawy obowiązującej obecnie konstytucji.

Spośród potencjalnych elektoratów partyjnych obecną konstytucję najczęściej negatywnie oceniają wyborcy Unii Wolności (60%) oraz Unii Pracy (52%).

Tabela 2 w procentach

Czy jest Pan(i) zadowolony(a) czy też niezadowolony(a) z konstytucji, która obowiązuje dziś w Polsce?	Elektoraty:				
	SLD	PSL	UW	UP	partii prawicowych
Jestem zadowolony(a)	21	20	13	16	25
Jestem niezadowolony(a)	36	34	60	52	36
Jest mi to obojętne	11	23	9	6	15
Trudno powiedzieć	32	24	18	26	24

² Zob. tabele aneksowe.

Oceny pozytywne najczęstsze są - co jest dość zaskakujące - wśród wyborców partii prawicowych (25%). Mogą one wynikać z przekonania, iż obecny parlament - zdominowany przez lewicową koalicję - uchwali konstytucję mniej odpowiadającą przekonaniom prawicowego elektoratu niż obecna. Interpretacja ta jest jednak tylko w części uzasadniona, gdyż - jak wynika z danych, które zamieszczamy w dalszej części opracowania - wyborcy prawicowych ugrupowań nie wyróżniają się szczególnie pesymistycznymi oczekiwaniami co do przyszłej ustawy zasadniczej.

CZY TRZEBA UCHWALAĆ NOWĄ KONSTYTUCJĘ?

Znamienne, że w ślad za wzrostem obojętności społeczeństwa w ocenie obowiązującej konstytucji nie idzie zmniejszenie się zainteresowania uchwaleniem nowej ustawy zasadniczej. Przeciwnie - obecnie przekonanie o konieczności uchwalenia konstytucji jest silniejsze niż przed dwoma laty. Trzy piąte ankietowanych (61%) uważa, iż uchwalenie nowej konstytucji jest konieczne, a zaledwie 2% uznało to za niepotrzebne.

Tabela 3

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, uchwalenie nowej konstytucji jest:	XI '93	X '95
- konieczne	55	61
- przydatne, ale niekonieczne	25	22
- niepotrzebne	8	2
Trudno powiedzieć	12	15

Poparcie dla stworzenia nowej ustawy zasadniczej jest więc znacznie silniejsze niż wynikałoby to z oceny obowiązujących w tym zakresie aktów prawnych.

Jest dość oczywiste, że badani mający negatywny stosunek do obecnych rozwiązań dużo częściej niż pozostali uznają za konieczne uchwalenie nowej konstytucji.

Tabela 4

w procentach

Czy jest Pan(i) zadowolony(a) czy też niezadowolony(a) z konstytucji, która obowiązuje dziś w Polsce?	Czy, Pana(i) zdaniem, uchwalenie nowej konstytucji jest:			
	konieczne	przydatne, ale niekonieczne	niepotrzebne	Trudno powiedzieć
Jestem zadowolony(a)	51	38	3	8
Jestem niezadowolony(a)	82	13	2	3
Jest mi to obojętne	39	30	5	26
Trudno powiedzieć	58	17	1	24
V Cramera = 0,24				

Warto jednak zauważyć, że również połowa respondentów pozytywnie oceniających obecną konstytucję uważa za konieczne uchwalenie nowej ustawy zasadniczej. Wydaje się więc, że w pewnej części przekonanie o konieczności jej uchwalenia może wynikać z potrzeb o charakterze symbolicznym - posiadania przez Polskę aktu prawnego, który powstał w wolnym kraju. Nie bez znaczenia jest też zapewne dążenie do skończenia z tymczasowością małej konstytucji oraz zawarcia przepisów konstytucyjnych w jednolitym dokumencie.

Spośród elektoratów głównych ugrupowań politycznych wyróżniają się z jednej strony sympatycy Unii Wolności - najsilniej przekonani o potrzebie uchwalenia nowej konstytucji, z drugiej zaś zwolennicy Polskiego Stronnictwa Ludowego - najbardziej sceptyczni w tej kwestii.

Tabela 5

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, uchwalenie nowej konstytucji jest:	Elektoraty:				
	SLD	PSL	UW	UP	partii prawicowych
- konieczne	72	51	84	68	70
- przydatne, ale niekonieczne	19	23	14	20	23
- niepotrzebne	1	7	1	2	2
Trudno powiedzieć	9	20	1	10	6

Wśród zwolenników Sojuszu Lewicy Demokratycznej i Unii Pracy konieczność nowych rozstrzygnięć w podobnym stopniu uchodzi za niezbędną.

Tylko połowa ankietowanych właściwie odpowiedziała na pytanie o stopień zaawansowania prac nad nową ustawą zasadniczą, ponad jedna trzecia całkiem się nie orientuje w tej sprawie, co ósmy badany zaś jest w błędzie sądząc, że Sejm przygotował już nową konstytucję.

Tabela 6

w procentach

Jaki jest obecnie stan prac nad nową konstytucją?	
Sejm pracuje nad nową konstytucją	50
Sejm przygotował już nową konstytucję	12
Sejm przygotował i uchwalił już nowy tekst konstytucji	1
Trudno powiedzieć	37

OCZEKIWANIA POD ADRESEM NOWEJ KONSTYTUCJI

Większość Polaków uznaje konstytucję za najważniejszy akt prawny, bez którego żadne państwo nie może sprawnie funkcjonować. Można również powiedzieć, że ten akt prawny ma duże znaczenie dla przeciętnego obywatela - świadczy o tym wysoki poziom oczekiwań co do bezpośredniego wpływu nowo przyjętych rozwiązań na życie zwykłych ludzi. Prawie połowa badanych (45%) sądzi, że uchwalenie nowej konstytucji będzie miało wpływ na życie ich i ludzi im podobnych, jedna czwarta (24%) uważa, że wpływ ten nie będzie zbyt odczuwalny, a tylko jedna siódma (15%) pozostaje w tej sprawie całkiem sceptyczna - twierdzi, że nie będzie to miało żadnego wpływu na życie zwykłych obywateli.

Tabela 7

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, uchwalenie nowej konstytucji będzie miało jakiś wpływ na życie ludzi takich jak Pan(i) czy też nie?	Czy, Pana(i) zdaniem, uchwalenie nowej konstytucji w Polsce jest:			
	konieczne	przydatne, ale niekonieczne	niepotrzebne	Trudno powiedzieć
Będzie miało duży wpływ	82	15	-	3
Będzie miało mały wpływ	57	37	1	6
Nie będzie miało żadnego wpływu	30	31	11	28
Trudno powiedzieć	40	10	2	47
V Cramera = 0,34				

Opinie o wpływie konstytucji na życie zwykłych obywateli znacznie silniej niż oceny obecnie obowiązujących aktów prawnych wiążą się z opiniami o konieczności uchwalenia nowej ustawy zasadniczej. Świadczą o tym wielkości współczynników V Cramera. Wydaje się to potwierdzeniem sporych oczekiwań społeczeństwa w stosunku do nowej konstytucji.

Można powiedzieć, że nowa ustawa zasadnicza nie jest czymś wykraczającym poza zainteresowania zwykłego obywatela, czymś, co społeczeństwo postrzega jako pole przeznaczone wyłącznie dla działań specjalistów.

Oczekiwania wobec nowej konstytucji nie ograniczają się oczywiście do wpływu na życie poszczególnych obywateli. Jeżeli znajdzie ona odbicie w życiu zwykłych ludzi w naszym kraju, to stanie się tak zapewne dlatego, że zwiększy się dzięki niej sprawność działania wszystkich instytucji w państwie.

Największe nadzieje związane z nową konstytucją dotyczą stanu przestrzegania prawa w Polsce. Znaczna większość badanych oczekuje, że po jej uchwaleniu prawa obywateli będą lepiej chronione. Nowa konstytucja, jak sądzą badani, stworzy również szanse poprawy sprawności władzy, a w rezultacie Polska będzie krajem lepiej rządzonym. Nieco mniej optymistyczni pozostają ankietowani w sprawie ewentualnego wzrostu prestiżu Polski na arenie międzynarodowej. Według opinii respondentów, nowa konstytucja stwarza również pewne szanse na zbudowanie nowego, doskonalszego ładu prawnego, który lepiej będzie przystawać do społecznego poczucia sprawiedliwości, a w efekcie - być może - w kraju mniej będzie niesprawiedliwości. Dość sceptycznie oceniają badani szanse zwiększenia - po uchwaleniu nowej konstytucji - wpływu obywateli na sprawy kraju. Raczej niewielkie są oczekiwania co do poprawy sytuacji gospodarczej w wyniku wprowadzenia nowej ustawy zasadniczej i nowych uregulowań w dziedzinie prawa.

Tabela 8

w procentach

Jakie, Pana(i) zdaniem, są szanse na to, iż w wyniku uchwalenia konstytucji:	Duże szanse	Niewielkie	Praktycznie żadne	Trudno powiedzieć
- lepiej będą chronione prawa obywateli	54	17	3	26
- Polska będzie lepiej rządzona	51	21	4	24
- wzrośnie szacunek dla Polski w świecie	46	19	6	30
- w kraju będzie mniej niesprawiedliwości	41	22	8	29
- wpływ obywateli na sprawy kraju będzie większy	38	28	8	26
- poprawi się sytuacja gospodarcza kraju	32	28	9	31

Silne okazują się społeczne oczekiwania co do jakości nowej konstytucji - ponad połowa respondentów przypuszcza, że będzie ona doskonalsza od poprzedniej. Tylko co dziesiąty badany sądzi, że będzie ona taka sama bądź gorsza. Spora jednak ich część - co trzeci - powstrzymuje się od wyrażenia własnej opinii w tej kwestii.

Tabela 9

w procentach

Jak Pan(i) przypuszcza, czy nowa konstytucja będzie lepsza od obecnej czy też gorsza?	
Lepsza	57
Gorsza	2
Praktycznie taka sama	7
Trudno powiedzieć	34

Oczekiwania, że nowa konstytucja będzie ustawą lepszą od poprzedniej, częściej wyrażają mężczyźni niż kobiety. Bardziej optymistycznie na przyszłą konstytucję patrzą też najmłodszy respondenci, osoby ze średnim i wyższym wykształceniem, pracownicy umysłowi, kadra kierownicza, uczniowie i studenci oraz robotnicy wykwalifikowani, a także osoby o najwyższych dochodach, zadowolone z własnych warunków materialnych.

Warto zauważyć, że wstrzemięźliwość w prognozach - powstrzymanie się od zajęcia wyraźnego stanowiska - wynika nie tyle z niechęci do ferowania opinii o nowej konstytucji przed jej uchwaleniem, ile przede wszystkim jest pochodną poczucia braku rozeznania w tej problematyce. Z tego względu najmniej optymizmu wykazują osoby, które cechuje niski poziom wiedzy politycznej - respondenci słabo wykształceni, nie interesujący się polityką.

Nie odnotowano różnic w nastawieniu wobec nowej konstytucji w zależności od poglądów politycznych - zarówno respondenci deklarujący prawicowe poglądy polityczne, jak ci, którzy identyfikują się z lewicą, mniej więcej w takim samym stopniu pozostają w tej sprawie optymistami.

Spośród elektoratów głównych ugrupowań politycznych największe oczekiwania wobec nowej konstytucji mają wyborcy Unii Wolności. Przypomnijmy, że oni też najbardziej krytycznie oceniali obecną konstytucję.

Tabela 10

w procentach

Jak Pan(i) przypuszcza, czy nowa konstytucja będzie lepsza od obecnej czy też gorsza?	Elektoraty:				
	SLD	PSL	UW	UP	partii prawicowych
Lepsza	67	44	73	65	64
Gorsza	0	0	2	1	1
Praktycznie taka sama	6	3	6	6	9
Trudno powiedzieć	27	54	20	27	26

Elektorat partii prawicowych równie często jak wyborcy SLD i Unii Pracy oczekuje, że nowa konstytucja będzie lepsza od dotychczasowej. Wyborcy PSL najrzadziej ujawniali optymistyczne oczekiwania, co wynika stąd, iż w tej sprawie najtrudniej było im zająć stanowisko.

KTO I KIEDY POWINIEN UCHWALIĆ KONSTYTUCJĘ?

Rozproszenie ugrupowań po prawej stronie naszej sceny politycznej spowodowało, że w Sejmie wybranym w 1993 roku nie są reprezentowane głosy części wyborców. Fakt ten może rodzić pytanie, czy obecny parlament, choć wybrany w demokratycznych wyborach i mający wszelkie ku temu pełnomocnictwa, powinien uchwalać nową ustawę zasadniczą. Zdaniem większości badanych, obecny Sejm powinien doprowadzić do uchwalenia nowej konstytucji, choć w porównaniu z sytuacją tuż po wyborach parlamentarnych siła tego przekonania trochę osłabła.

Tabela 11

w procentach

W obecnym Sejmie nie są reprezentowane głosy części wyborców. Czy w tej sytuacji obecny Sejm powinien uchwalić nową konstytucję czy też nie?	XI '93	X '95
Tak	63	51
Nie	18	23
Trudno powiedzieć	18	26

Najsilniejsze różnice w poglądach na tę sprawę wynikają z deklarowanych poglądów politycznych. Największymi zwolennikami uchwalenia konstytucji przez obecny Sejm są

osoby identyfikujące się z lewicą; stosunkowo najwięcej przeciwników tego rozwiązania znajduje się wśród osób deklarujących poglądy prawicowe. Przypomnijmy jednak, że badanie było przeprowadzone przed I turą wyborów prezydenckich. Dziś - po zwycięstwie Aleksandra Kwaśniewskiego - stosunek ankietowanych do tej kwestii być może się zmienił.

Znajduje to potwierdzenie w opiniach elektoratów poszczególnych partii politycznych - najwięcej zwolenników uchwalenia konstytucji jest wśród wyborców najsilniejszej partii w parlamencie - SLD. Tylko nieznacznie mniejsze poparcie uzyskało to rozwiązanie wśród sympatyków UP. Interesujące, że potencjalni wyborcy PSL, ugrupowania współtworzącego koalicję rządową, stosunkowo najrzadziej opowiadają się za uchwaleniem konstytucji przez parlament, w którym ich partia zajmuje poczesne miejsce. Wynika to przede wszystkim ze struktury socjodemograficznej tej grupy badanych, w znacznej mierze nie potrafiących się ustosunkować do tej kwestii. Najwięcej przeciwników uchwalenia nowej konstytucji przez Sejm, zdominowany przez ugrupowania wywodzące się z PRL, jest wśród wyborców UW.

Tabela 12

w procentach

W obecnym Sejmie nie są reprezentowane głosy części wyborców. Czy w tej sytuacji obecny Sejm powinien uchwalić nową konstytucję czy też nie?	Elektoraty:				
	SLD	PSL	UW	UP	partii prawicowych
Tak	68	37	48	65	49
Nie	16	23	39	19	31
Trudno powiedzieć	16	41	13	16	32

Przemiany polityczne, powolne dojrzewanie naszej demokracji i systemu politycznego, a także przemiany rynkowe, reforma gospodarcza stanowią o pewnej niestabilności sytuacji w naszym kraju. Może się wydawać, że ten okres przejściowy nie sprzyja trwałym uregulowaniom w sferze prawa, gdyż na poszczególnych etapach rozwoju być może lepsze byłyby rozwiązania tymczasowe. Najliczniejsza grupa badanych (blisko jedna trzecia) sądzi mimo wszystko, że nowa konstytucja powinna mieć od razu charakter dokumentu docelowego i stanowić - jak można się domyślać - podstawę tworzenia nowego i stabilnego ładu prawnego. Jedna czwarta ankietowanych wolałaby zaczekać z uchwaleniem konstytucji w jej ostatecznej postaci na zakończenie etapu transformacji ustrojowej. Tylko

mniej niż jedna piąta zgodziłaby się na uchwalenie konstytucji tymczasowej, która w chwili zakończenia reform zostałaby zmieniona i dostosowana do nowych warunków. Potwierdza się zatem teza, że stabilność i trwałość ustawy zasadniczej jest dla społeczeństwa sprawą bardzo istotną.

Tabela 13

w procentach

Polska jest w trakcie przemian gospodarczych i politycznych. Czy, Pana (i) zdaniem, należałoby w takim razie:	XI '93	X '95
– uchwalić konstytucję już teraz z założeniem, że nie zmieni się jej później	37	31
– poczekać z uchwaleniem konstytucji do czasu, gdy reformy zostaną zakończone	28	24
– uchwalić teraz konstytucję tymczasową i zmienić ją po zakończeniu reform	20	18
Trudno powiedzieć	15	27

Zauważalny w stosunku do okresu sprzed dwóch lat wzrost odsetka wskazań „trudno powiedzieć” może świadczyć o zmniejszeniu się czytelności tej problematyki. Innymi słowy - funkcjonowanie państwa na podstawie *de facto* tymczasowych rozwiązań prawnoustrojowych nie sprzyja umacnianiu się przekonania o niezbędności i wynikającej z samej jej definicji nienaruszalności konstytucji.

Większość Polaków uznaje konstytucję za najważniejszy akt prawny, bez którego żadne państwo nie może sprawnie funkcjonować. Jednakże przeciągające się prace nad nową ustawą zasadniczą wydają się wpływać na pewne obniżenie przekonania o jej doniosłości i niezbędności. Okazuje się, że państwo może funkcjonować w stanie pewnego prowizorium konstytucyjnego, oczywiście dla coraz szerszego grona obywateli. Postępujące zubożenie wobec sprawy konstytucji, o którym świadczą wyniki sondażu, wynika prawdopodobnie właśnie z tych przesłanek.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

A N E K S

Tabela 1. Stosunek do rządu

	(%)				
	Zwolennicy	Przeciwnicy	Obojętni	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	18	45	33	4	1104
Płeć					
Mężczyźni	18	51	28	3	528
Kobiety	18	40	38	5	576
Wiek					
18-24 lat	13	41	42	3	171
25-34	16	48	34	3	203
35-44	16	46	34	3	195
45-54	17	54	27	2	223
55-64	23	42	29	5	135
65 lat i więcej	24	38	32	7	178
Miejsce zamieszkania					
Wieś	18	41	35	6	406
Miasto do 20 tys.	17	48	34	2	136
20-100 tys.	19	46	34	2	217
101-500 tys.	18	48	31	3	216
501 tys. i więcej mieszk.	17	53	27	3	129
Wykształcenie					
Podstawowe	19	39	36	6	302
Zasadnicze zawodowe	15	48	34	3	274
Średnie	17	46	34	2	409
Wyższe	23	54	20	4	119
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	21	47	29	3	84
Prac. umysł. niż. szczebla	26	48	24	1	98
Pracownicy fiz.- umysł.	10	37	49	4	103
Robotnicy wykwalifikowani	15	59	23	3	81
Robotnicy niewykwalifik.	10	48	36	6	58
Rolnicy	12	38	46	4	42
Pracujący na własny rach.	15	54	26	5	54
Bierni zawodowo					
Renciści	19	38	39	4	129
Emeryci	24	41	29	6	192
Uczniowie i studenci	13	44	40	3	87
Bezrobotni	14	52	31	2	120
Gospodynie domowe i inni	22	51	25	2	56
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	19	50	31	1	169
spółce właścicieli	21	47	29	3	90
prywatnych i państwa	13	48	34	5	214
sekt. pryw. poza rolnict.	13	37	44	6	46
prywatnym gosp. rolnym	13	37	44	6	46
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	10	46	39	5	131
300-399	19	40	37	4	89
400-599	16	46	36	2	189
600-800	18	48	29	5	199
Powyżej 800 zł	27	48	24	1	182
Ocena własnych war. mater.					
Złe	15	49	32	3	311
Średnie	16	43	37	4	492
Dobre	23	45	28	4	301
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	13	55	27	6	74
Raz w tygodniu	17	45	34	4	553
1-2 razy w miesiącu	20	45	31	3	161
Kilka razy w roku	18	49	30	3	203
W ogóle nie uczestniczy	23	35	39	3	110
Poglądy polityczne					
Lewica	38	31	29	2	216
Centrum	16	45	36	3	345
Prawica	11	66	20	3	280
Trudno powiedzieć	11	37	44	9	261

Tabela 2. Jak by Pan(i) ocenił(a) wyniki działalności rządu premiera Leszka Millera od czasu objęcia przezeń władzy?

(%)

	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	14	73	13	1105
Płeć				
Mężczyźni	16	75	9	528
Kobiety	12	72	17	577
Wiek				
18-24 lat	18	67	16	171
25-34	10	75	15	203
35-44	11	81	8	196
45-54	12	80	7	223
55-64	18	70	12	135
65 lat i więcej	16	63	21	178
Miejsce zamieszkania				
Wieś	13	71	16	406
Miasto do 20 tys.	17	70	13	136
20-100 tys.	13	76	11	217
101-500 tys.	14	75	11	216
501 tys. i więcej mieszk.	13	76	11	130
Wykształcenie				
Podstawowe	17	64	19	302
Zasadnicze zawodowe	16	74	10	274
Średnie	11	78	12	410
Wyższe	11	80	9	119
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	11	79	10	84
Prac. umysł. niż. szczebla	10	80	10	99
Pracownicy fiz.- umysł.	5	83	12	103
Robotnicy wykwalifikowani	12	78	10	81
Robotnicy niewykwalifik.	21	69	10	58
Rolnicy	4	81	15	42
Pracujący na własny rach.	17	77	6	54
Bierni zawodowo				
Renciści	19	61	20	129
Emeryci	14	70	16	192
Uczniowie i studenci	17	64	19	87
Bezrobotni	16	72	12	120
Gospodynie domowe i inni	14	81	5	56
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	12	81	8	170
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	16	73	12	90
sekt. pryw. poza rolnict.	10	78	11	214
prywatnym gosp. rolnym	6	84	10	46
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	14	74	12	131
300-399	20	66	14	89
400-599	10	79	11	189
600-800	16	69	14	199
Powyżej 800 zł	13	78	10	183
Ocena własnych war. mater.				
Źle	15	74	12	312
Średnie	10	75	15	492
Dobre	19	69	12	301
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	12	67	21	74
Raz w tygodniu	12	77	11	553
1-2 razy w miesiącu	16	69	15	161
Kilka razy w roku	14	75	11	204
W ogóle nie uczestniczy	17	63	20	110
Poglądy polityczne				
Lewica	27	64	9	216
Centrum	14	75	11	346
Prawica	8	88	5	280
Trudno powiedzieć	9	63	28	261

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, polityka obecnego rządu stwarza szansę poprawy sytuacji gospodarczej?

	(%)			Liczba osób
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
Ogółem	16	70	14	1105
Płeć				
Mężczyźni	19	71	10	528
Kobiety	13	70	17	577
Wiek				
18-24 lat	17	70	13	171
25-34	16	73	11	203
35-44	14	78	7	196
45-54	12	75	12	223
55-64	19	68	13	135
65 lat i więcej	17	55	28	178
Miejsce zamieszkania				
Wieś	15	69	16	406
Miasto do 20 tys.	23	64	14	136
20-100 tys.	15	74	12	217
101-500 tys.	13	73	13	216
501 tys. i więcej mieszk.	16	72	13	130
Wykształcenie				
Podstawowe	15	63	22	302
Zasadnicze zawodowe	16	71	14	274
Średnie	17	73	10	410
Wyższe	14	78	7	119
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	9	82	8	84
Prac. umysł. niż. szczebla	18	72	11	99
Pracownicy fiz.- umysł.	13	76	11	103
Robotnicy wykwalifikowani	13	77	10	81
Robotnicy niewykwalifik.	17	73	10	58
Rolnicy	18	74	8	42
Pracujący na własny rach.	14	75	11	54
Bierni zawodowo				
Rencisci	13	63	24	129
Emeryci	18	60	22	192
Uczniowie i studenci	22	70	8	87
Bezrobotni	16	69	15	120
Gospodynie domowe i inni	13	75	12	56
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	13	77	10	170
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	19	71	10	90
sekt. pryw. poza rolnict.	15	75	10	214
prywatnym gosp. rolnym	18	78	4	46
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	15	74	10	131
300-399	16	71	13	89
400-599	14	75	11	189
600-800	14	67	19	199
Powyżej 800 zł	19	72	8	183
Ocena własnych war. mater.				
Złe	12	74	14	312
Średnie	14	70	16	492
Dobre	22	67	11	301
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	10	67	23	74
Raz w tygodniu	13	74	13	553
1-2 razy w miesiącu	17	66	17	161
Kilka razy w roku	22	68	10	204
W ogóle nie uczestniczy	19	63	18	110
Poglądy polityczne				
Lewica	32	58	10	216
Centrum	14	74	11	346
Prawica	12	81	7	280
Trudno powiedzieć	8	64	28	261

Tabela 4. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	16	66	18	1105
Płeć				
Mężczyźni	19	67	14	528
Kobiety	14	64	21	577
Wiek				
18-24 lat	18	66	17	171
25-34	13	70	17	203
35-44	12	71	17	196
45-54	14	71	15	223
55-64	26	55	19	135
65 lat i więcej	20	57	23	178
Miejsce zamieszkania				
Wieś	15	65	19	406
Miasto do 20 tys.	20	59	21	136
20-100 tys.	12	70	18	217
101-500 tys.	20	61	19	216
501 tys. i więcej mieszk.	17	74	9	130
Wykształcenie				
Podstawowe	19	58	23	302
Zasadnicze zawodowe	18	67	14	274
Średnie	13	69	18	410
Wyższe	15	72	14	119
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	11	71	17	84
Prac. umysł. niż. szczebla	9	75	16	99
Pracownicy fiz.- umysł.	7	69	24	103
Robotnicy wykwalifikowani	17	72	11	81
Robotnicy niewykwalifik.	16	72	12	58
Rolnicy	21	63	17	42
Pracujący na własny rach.	15	74	11	54
Bierni zawodowo				
Renciści	22	52	26	129
Emeryci	21	59	20	192
Uczniowie i studenci	20	65	16	87
Bezrobotni	19	65	16	120
Gospodynie domowe i inni	11	75	14	56
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	12	70	18	170
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	18	69	13	90
sekt. pryw. poza rolnict.	11	74	15	214
prywatnym gosp. rolnym	17	65	18	46
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	11	69	20	131
300-399	24	59	17	89
400-599	13	69	18	189
600-800	18	65	17	199
Powyżej 800 zł	19	69	12	183
Ocena własnych war. mater.				
Złe	13	63	24	312
Średnie	15	68	17	492
Dobre	22	65	14	301
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	18	63	19	74
Raz w tygodniu	14	68	18	553
1-2 razy w miesiącu	19	64	17	161
Kilka razy w roku	19	66	15	204
W ogóle nie uczestniczy	21	57	22	110
Poglądy polityczne				
Lewica	34	53	13	216
Centrum	16	69	15	346
Prawica	8	84	8	280
Trudno powiedzieć	11	53	36	261